

3 Základní vzdělávání

Povinná školní docházka v České republice je zákonem stanovena na dobu devíti roků. Primární vzdělávání v délce trvání pěti let zajišťuje dosažení úrovně ISCED 1, nižší sekundární vzdělávání v délce trvání čtyři roky dosažení úrovně ISCED 2 podle mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED. Základní vzdělávání se uskutečňuje v základních školách, v základních školách speciálních a ve víceletých gymnáziích a konzervatořích. Žáci mohou plnit školní docházku také v zahraničí nebo v zahraniční škole v České republice – podíl takových žáků činil ve školním roce 2018/2019 necelé 1 %. Tzv. individuální vzdělávání (žáci plnící školní docházku na základě žádosti zákonného zástupce) mělo povoleno 3 232 žáků (0,34 %), což znamená za posledních pět let trojnásobně vyšší podíl.

Legislativní změny pro základní vzdělávání s platností nebo účinností pro školní rok 2018/2019 se týkaly stanovení počtu žáků ve školách a třídách, zařazování dětí do přípravné třídy základní školy, regulace počtu účastníků ve školní družině a zmírnění norem v tzv. pamlskové vyhlášce. Pro činnost základních škol byla významná povinnost aplikace nařízení Evropského parlamentu v oblasti ochrany osobních údajů (GDPR). Kromě legislativních změn byla Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy aktualizována metodická doporučení (Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, Zásady přístupu k dětem, žákům, studentům s PAS v rámci vzdělávacího procesu s přílohami Desatero pro školy a Desatero komunikace se žákem s PAS ve škole).

Ředitel každé školy vydává a zveřejňuje vzdělávací program. Jeho závazný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání vymezuje Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV). Každému je zajištěna možnost do ŠVP nahlížet. Podle údajů v informačním systému ČŠI InspIS Portál mohou školy zájemce o vzdělávání informovat o svém zaměření, tedy profilaci školy či školního vzdělávacího programu. Jako nejčastější profilaci uvádějí základní školy zaměření jazykové (41,5 %), sportovní (36,9 %), přírodovědné (28,4 %) a zaměření na výuku informatiky (24,9 %). Porovnáním s údaji z minulých let se potvrdil trvalý trend mírného nárůstu podílu škol, které se konkrétně profilují na jednu nebo více vzdělávacích oblastí. Také další zaměření (humanitní, matematické, výtvarné nebo hudební) představuje obdobný podíl (cca 10 %) ze vzdělávací nabídky škol. V posledních školních letech se v České republice zvyšuje podíl soukromých škol, a to na 5,2 % z celkového počtu 4 172 základních škol. Dle sdělení ředitelů těchto škol je hlavním důvodem pro založení soukromé základní školy poptávka rodičů a/nebo záměr zřizovatele nabídnout alternativní vzdělávací přístup (55,2 %) a dalším důvodem je profilovat vzdělávání zaměřením – např. jazykovým, sportovním (37,9 %).

ČŠI nabízí školám bezplatný informační systém InspIS ŠVP²⁰, který představuje podpůrný nástroj pro tvorbu a úpravy školních vzdělávacích programů. Systém nabízí školám uživatelské prostředí, díky němuž může škola zajistit kontrolu souladu svého vzdělávacího programu s příslušným aktuálně platným rámcovým vzdělávacím programem, ale také svůj školní vzdělávací program snadno upravovat. V roce 2018 mělo svůj/své ŠVP v systému InspIS ŠVP vložen/y již více než 1 500 základních škol, další školy jej měly v systému v různé míře rozpracovanosti. V průběhu inspekční činnosti ČŠI trvale zjišťuje, jaké nástroje škola využívá při utváření, realizaci, správě a potřebné aktualizaci svých školních vzdělávacích programů.

ČŠI školám v této oblasti nabízí trvalou metodickou podporu s využitím dalšího informačního systému InspIS Helpdesk, prostřednictvím něhož mohou školy řešit své konkrétní dotazy, podněty a požadavky. Práce s tímto informačním systémem je součástí programu seminářů ČŠI (tzv. mobilní centra).

Hlavními prioritami v základním vzdělání, které byly stanoveny v plánu hlavních úkolů pro školní rok 2018/2019, byla podpora rozvoje jazykové, přírodovědné a informační gra-

20 <http://www.csicr.cz/cz/Informacni-systemy-QL/Informacni-systemy>; <https://svp.csicr.cz>